

CRIME
TIME

KUOLEMA KASARMILLA

VESA VARES

Kuolema kasarmilla

Vesa Vares

Kuolema kasarmilla

Helsinki

Kiitokset

Fiktion kirjoittaminen oli yksi nuoruuden suuria unelmiani. Viimein se toteutui toisten ystävällisellä avulla.

Haluan ensimmäisestä romaanistani kiittää kustantaja Jouni Tervoa julkaisupäätöksestä sekä terävistä ja tekstiä jäntevöittäneistä kommentteista.

Armeijaa koskevia taustatietoja antoivat komentaja Jan Brunberg sekä ruotuveli Mika Iisakkala. Poliisia koskevista huomioista kiitos kuuluu ylikomisario Elina Katajamäelle.

Unohtaa ei pidä Niinisalon vuoden 1986 kolmatta saapumiserääkään ja sen neljättä patteria – ilman sieltä saatuja kokemuksia ja toverihenkeä tämä kirja ei olisi koskaan toteutunut.

Vesa Vares

© 2022 Vesa Vares
Kannen ulkoasu Kalevantuli
Taitto Noora Ohvo

ISBN 978-952-382-371-6
Painettu EU:ssa

PROLOGI

Helmikuu

Talviaamu oli vain parin tunnin ikäinen ja säkkipimeä, kun sotilaspukuinen henkilö jätti autonsa tien varteen. Ampuma-alueelle oli vielä noin kilometri, mutta pian olisi edessä vartioita, eikä siitä, mitä kyseinen henkilö aikoi, ollut hyvä jäädä kiinni. Paljastusten aika olisi myöhemmin. Silloin sitten sitäkin näyttävämmin.

Sotilaspukuinen eteni metsän läpi kohti tykkipatteria. Oli lumista ja pimeää, ja valtavan ampuma-alueen läpi vauhtia kerännyt tuuli tuntui kasvoissa. Ei ollut mitään herkkua edetä näin, mutta niin oli nyt tehtävä. Merkilliset ohjeet sillä tyypillä, mutta jos tämä nyt onnistuu, se on iso sulka hattuun...

Hahmo ei uskaltanut käyttää taskulamppua, mutta yösuunnistuksen harrastajana hän eteni hitaasti mutta varmasti. Kaikkalainen valo oli ohjeissa nimenomaan kielletty, ettei läsnäolo paljastuisi. Missään tapauksessa ei saanut pitää meteliä, vaikka tuskin vartioita oli muualla kuin tien varrella ja aivan ampuma-aukean reunoilla.

Aukean, joka oli kaahee aakee laakee, kuten pohjalaiset sanoivat. Ei todellakaan mikään hupipaikka.

Etenijä joutui kiertämään keskenkasvuisen kuusikon, oli kompastua lumen alla olleeseen kantoon, ähkäisi ja tukahdutti kirouksen. Iso kivi pitäisi nyt löytää äkkiä, tai sitten myöhästyy.

Samassa sotilaspukuinen tunki kylmän viiman kasvoiltaan ja arveli päässeensä vahingossa metsästä kokonaan ulos. Tässä menee tieura... varmaan se, joka kartalla näyttää tekevän kaarroksen kohti tykkiasemia. Nyt oikealle, sitten suoraan sata metriä, sitten metsään takaisin, silloin pitäisi tulla kohtaamispaikalle.

Tietäisi vain tässä pimeydessä, mikä on oikea ja mikä väsen... olisi ehkä kannattanut kävellä ainakin alkumatkasta tieuria. Mutta eiköhän tämä nyt onnistu. Kuten firmassa sanotaan, nyt on enää vähän...

Todellakin hyvin vähän, mutta toisin kuin etenijä luuli. Hän oli juuri hahmottamassa määränpäänään olleen suuren kiven ääriviivat ja onnittelemassa itseään tavoitteen löytämisestä, kun kaiken mustaava isku tainnutti hänet.

Lopullisesti.

Hän ei enää noussut eikä tulisi koskaan nousemaan. Ei tuntemaan ja valittamaan pimeyttä, kylmää tai märkää.

Vain pimeys ja tuuli jatkuivat tapahtumasta vähääkään piittaamatta. Niiden tarjoamaan suojaan iskun antaja katosi.

OSA I

1. luku

Alikersantti Petteri Vihavainen katseli alikersanttien tuvan ikkunasta, kun uusia alokkaita valui ilmoittautumaan Niinisolon varuskuntaan tykistörykmentin palvelukseen. Yksi toisensa jälkeen, tasaisena virtana. Osa aran, toiset rehvakkaan, jotkut välinpitämättömän näköisinä. Mutta oikeasti kaikki olivat hermostuneita. Näin tämä tammikuinen päivä oli sitten koittanut. Se, jota moni oli odottanut kovin vaihtelevin mielin.

Koska mokujen ja kapiaisten silmissä kuului vetää roolia, Vihavainen korjasi ryhtiään ja ilmettään valmistautuessaan astumaan käytävälle. No niin, ollaan nyt tässä ja uhkutaan pelottavaa arvovaltaa. Määräyksenä oli olla asiallinen, kohtelias ja jopa avulias, sillä mokuthan eivät tienneet, mitä vastaan tulisi. Huomenaamalla voisi sitten jo edellyttää enemmän. Toki asiallisesti. Mutta särmästi!

Vihavainen vilkaisi alikersanttien tuvan seinällä olevia papereita vielä kerran. Ei tosin olisi tarvinnut. Hän osasi sisällön ulkoa: vanhojen ikioma pyhänjäänös, pyhät pergamentit. Alokkaan määritelmät.

Mikä on alokas?

Mantteliin kääritty, vyöllä vyötetty, 50 numeron saappaisiin majoitettu, huutamalla säikäytetty ja kiväärillä tuettu lihamöhkäle, joka luulee olevansa ihminen ja josta alikersantti koettaa muovailta sotilasta.

Mokun synty. Alussa oli kasarmi autio ja tyhjä, vain väepeli liikkui käytävällä, sillä vanhat olivat lähteneet siviiliin. Väepeli sanoi: Tulkoon mokut ja mokut tulivat. Ja niin tuli ehtoo ja aamu ja ensimmäinen herätys.

Alokkaan tuntomerkit. Ryhti – vetelä. Silmät – pelokkaat. Suu – itkussa. Pää – paljas. Kädet – likaiset. Puku – sopimaton. Kengät – suuret. Palvelu – suljettua. Vapaaajat – jynssäystä. Herätykset – alussa. Rynkky – ruosteessa. Mieliala – masentunut. Aamuhetki – pirullinen. Siviiliin – ei koskaan.

Nämä viisaudet olivat aina kulkeneet alikersanttien tuvasa vanhoilta polvilta uusille. Eikä perinne katkeaisi, jos se Vihavaisesta olisi kiinni.

Kaikki tulokkaat päätyivät vuorollaan pöydän eteen, jossa Vihavaisen kollegat Juha Oksanen ja Emmi Kuusimäki päivystivät. Paperit pöydälle, kaavan mukainen puhuttelu ja esittely sekä toteamus ”ilmoittautuu palvelukseen”. Sitten seurasivat Oksasen harvasanaiset sekä Kuusimäen hiukan ystävällisemmät ohjeet liittyä käytävän päässä odotamaan ryhmään, joka kohta lähtisi varusvarastolle.

Kasarmille saapui lisää uusia alokkaita kirjavana virtana. Osa junilla Parkanoon ja sieltä varuskuntaan armeijan autokuljetuksilla varuskunta-alueelle asti roikkuen vielä jollain tavalla siviilissä ja normaalissa elämässä. Se oli pelkkää suloista itsepetosta. Pääportin jälkeen useimpien katseet

pälyilivät ympäristöä pelokkaan kiinnostuneina. Taakse jäi portin vieressä ollut varusmiesten autojen paikoitusalue, vasemmalla näkyi sotilaskoti, sitten edettiin muutamien, vielä outojen rakennusten ohi ja jatkettiin parisataa metriä, kunnes lopuksi kaarrettiin alokaspatterien taakse hiekkakentälle.

Vasemmalla tie vei kohti legendaarista viiden tien risteystä. Tien vasemmalla puolella oli puita ja järvi. Tyypillistä ja tuttua suomalaista maisemaa. Alokaspatterit olivat ulospäin oudon näköisiä; valkoisia, monikerroksisia pitkiä möhkäleitä, lamelleja. Kuin sotien välisen ajan muinaisjäännöksiä.

Mikko Kurkinen, 20-vuotias pitkä ja tumma perptteliläinen, katseli ympärilleen päästyään sisälle ilmoittautumaan. Harvinaisen persoonattoman näköistä. Ainoita ”kalusteita” olivat asetelineet sekä päivystäjän pöytä, jonka ääressä kolme alikersanttia hääri niin itsevarman ja asiantuntevan näköisinä, että tuntui aivan mahdottomalta kuvitella niiden olleen joskus alokkaita. Ainakin tuo laiha ja kapeakasvoinen tuijotti kuin laserpora. Toinen, naispuolinen, oli inhimillisemmän oloinen. Jonkinlainen ymmärtäväinen ”kyllä se siitä” -katse.

Kurkinen ei tuntenut etukäteen ketään, mutta varusvaraston eteen päästyä ja siellä taas odotellessa tulijat ehtivät hiukan puhella keskenään. Viereen sattuihin todellinen papupata, 19-vuotias vaalea turkulainen, joka esitteli itsensä Harri Ojaseksi. Hän oli Kurkisen tapaan urheilullinen ja vahva, mutta varreltaan vähäisempi. Hänen seurassaan kulkenut rillipää oli puolestaan vaitelias ja miltei kumoon puhallettavan laiha. Mitenkähän tuokin mahtaa marsseilla kestää. Onneksi itsellä sentään on ollut aina hyvä kunto, Kurkinen mietti.

Pari vuotta muita vanhempi Toni Savonius sulatteli varusteita vastaanottaessaan kuulemaansa huutoa. Joku nokkela oli karjunut lamellin ikkunasta: ”Hei, miksi teillä on nuo kassit mukana, aiotteko jäädä yöksi?” Kuinka lapsellista ja typerää! Kuinka täällä jo monta kuukautta viettänyt tuolla lailla ilkkuu toisille? Savoniuksella ei kuitenkaan ollut aikaa miettiä asian moraalifilosofiaa tai omaa henkilökohtaista v-käyräänsä, kun tuli jo hänen ryhmänsä vuoro astua eteenpäin. Valtaviin reppuihin pudoteltiin vaatekappaleita ja muita varusteita, kunnes niitä jaksoi hädin tuskin kantaa. Monenlaisia paitoja, takkeja ja housuja, kenkiä ja saappaita, sukkia, alusvaatteita, mantteleita, maastopukuja, lakkeja, palvelus-, loma- ja työpukuja. Ja paljon, paljon muuta.

Kurkinen pudisteli päätään kävellessään kohti lamelleja. Perillä hän ilmoittautui, sai kokea muiden kohtalotoveriensä tavoin varusteiden hankkimisen ihanuuden ja päätyi alikersantin opastamana siihen tupaan, jonne hän armeijan määräysten mukaan kuului.

– Toivottavasti nimesi on Kurkinen tai Rapola, Savonius tervehti. – Sen nimiset ovat ainoat, jotka vielä puuttuvat. Meinaan, ettei mene ihan yöhön...

– Mikko Kurkinen Perttelistä. Ei tarvitse kumartaa, mutta otan aamulla vastaan hakemuksia henkilökohtaisiksi sotilaspalvelijoiksi. Eikä edes tarvitse olla kirjallisina.

– Toni Savonius terve. Parkanon lahja maailmalle. Itsenäinen mies, joten en taida hakea paikkaa. Mutta pidä kiirettä varusteittesi kanssa, että päästään nukkumaan.

– Vitutusvaara on ilmeinen, Kurkinen täydensi.

– Niinkö? Yllättävää. Minä lauloin isänmaallisia ja maanpuolustushenkisiä lauluja koko tulomatkan. Eilen luin läpi talvi- että jatkosodan historian, Mannerheimin muistelmat ja *Suomen puolustusvoimat ennen ja nyt*, Harri

Ojanen selitti.

Kesken selostuksensa Ojanen tunsi töyhtäisyn, kun kahden varusterepun välissä tuskaillut keskimittainen, tanakka, nahkatakkiin ja farkkuihin pukeutunut nuorukainen törmäsi häneen.

– Helkkari, älkää tukkiko tätä perhanan käytävää, taakojensa kanssa kamppaileva murahti. – Ikään kuin ei muutenkin vituttaisi...

Karhean käytöksen lisäksi kaljanhaju kavalsi, ettei alokas saapunut paikalle ihan mielellään. Hänen kadottuaan sisään tuvan ovesta Savonius huokaisi:

– Jassoo. Siinä taisi olla se Rapola. Tuo on nimittäin meidän tupamme. Taidettiin saada se perinteinen ongelmatapauskin.

Hiukan myöhemmin kasarmin käytävälle astui Johanna Nieminen, 18-vuotias pitkähäkö nuori nainen. Pienestä pelokkuudestaan huolimatta hän oli uteliaampi ja innostuneempi kuin useimmat muut, sillä hänenhän ei olisi ollut pakko olla täällä. Asia oli kuitenkin ollut hänelle selvä jo kymmenvuotiaasta: hän menisi armeijaan heti kun tilaisuus koittaisi. Pienestä pitäen hän oli ollut tyttö, jonka saattoi olettaakin hakevan asepalvelukseen – raisut leikit, poikatyttömäinen olemus ja harteissa yllättävästi voimaa hoikaksi nuoreksi naiseksi, päälle päätteeksi kilpailutason urheilu-uraakin juniorilentopallossa. Lisäksi luja päätös, että kaikki paitsi pääsy RUK:hon olisi häpeä. Palveluspaikka oli ollut itsestään selvä, sillä lomamatka Niinisalosta oli erittäin lyhyt: Nieminen oli kotoisin Kankaanpäästä.

Hermoon vain kävi tuo korvan juuressa lähes tauotta kimeällä äänellä puhuva toinen naisalokas, joka esitteli itsensä Aino Häkkiseksi. Vahvassa meikissä ja muodikkaissa vaatteissa tämä selitti, että ”hei tutustutaan nyt kaikki heti,

niin tää voi sitten hei olla tosi kivaa”. Välissä hän ehti kertoa perhesuhteensa, mukaan lukien oman kultansa Pohjanmaalta.

Johanna Nieminen pani merkille, että naisten ikähajonta oli suurempi kuin miesten. Ei se ihme ollut, naisetahan olivat kaikki vapaaehtoisia, miehet taas asevelvollisia. Muutenkin joukko oli värikästä. Yksi oli maahanmuuttajataustainen. Irakilainen? Arabi? Ehkä kurdi? No, eiköhän tässä kohta tutustuta aika hyvin, Nieminen mietti.

2. luku

Lamellin käytävän päästä kuului teräviä askelia. Patterin päällikön yliluutnantti Kari Pokkalan ja ylivääpeli Rainer Alarakkolan tarkastuskäynti paransi hetkessä alikersanttien ryhtiä. Alokkaat sen sijaan eivät ymmärtäneet, että mitään merkittävää olisi tapahtunut. Kaikki asepukeiset kuuluivat heidän silmissään vielä samaan kaatoluokkaan ”sotilas”.

Kari Pokkalan olemus ei varsinaisesti hehkunut auktoriteettia. Hän oli 43-vuotias, vaalea ja lyhyehkö. Sukuperinteet olivat vieneet hänet kadettikouluun, mutta ajan kuluessa into lakastui. Hän täytti luotettavasti tehtävänsä, kunhan ei odotettu oma-aloitteisuutta. Mies, jota vastaan kellään ei ollut mitään, mutta jonka seurakaan ei ketään innostanut. Asiaa ei auttanut, että hän muistutti usein olevansa pääkaupungista ja kaipaavansa munkkiniemeläisiä kotiseutujaan. Yli kymmenen vuotta Niinisalossa palveltuaankin hän oli paikallisille ”se helsinkiläinen”.

Ylivääpeli Rainer Alarakkola oli muutaman vuoden Pokkalaria nuorempi, tumma, tanakka ja hiukan keskimitaa lyhyempi ja ikäänsä vanhemman näköinen. Pieni ja punertava, tyyppillinen äkkipikainen ja suoraviivainen eteläpohjalainen, oli monen arvio Jalasjärveltä kotoisin olevasta

Alarakkolasta. Kutsumanimeä Virtsarakkola ei uskallettu käyttää kuin selän takana.

Varusmiesten piirissä kiersi viljejä huhuja miehen tempauksista. Maineessa oli pohjalaislisää, mutta Alarakkolalla ei ollut mitään sitä vastaan. Varusmiehet pitivät kuitenkin jonkinlaisena reiluuden merkinä sitä, että Alarakkolan harjoituksissa vuodatettu hiki ja osoitettu yritys korvasivat muotovirheet ja kirjaviisauden puutteen.

Lamellista sotaherrojen matka vei Alarakkolan kotiin. Heidän saapuessaan portaille talosta poistui nuori, vaaleahiuksinen tyttö. Kohteliaasti miehet väistivät ja päästivät tämän ohitse. Saavuttuaan eteiseen Pokkala kysyi: – Onko muistini heikentynyt vai oliko tuo tyttäresi?

– Ei, hän on se sukulaistyttö, joka tulee muutamaksi kuukaudeksi sijaistamaan sotilaskotiin, Alarakkola vastasi.

– No, varusmiehethän ovatkin aina valittaneet sotkusarten olevan liian vanhaa vuosikertaa. Tuon tytön ympärillä tulee varmasti olemaan melkoista kuhinaa.

Eikä vain varusmiesten osalta, Alarakkola mietti happamasti. Hänen murrosikäinen poikansa ja pari nuorta vänriikkiä olivat jo osoittaneet liikaakin kiinnostusta.

Pari minuuttia myöhemmin ovi kolahti ja sisälle astui 25-vuotias vääpeli Ismo Hilden. Hän oli vastikään muuttanut Niinisaloon Tampereelta. Intoa pursuava Rambo-fani, joka teki kaiken tunnollisesti. ”Varmaan lukee Ruotuväkeä ykköslehtenään”, Pokkala oli joskus maininnut Alarakkolalle.

Hildenille hiki, kipu ja uupumus eivät olleet mikään syy tinkiä muotoseikoista. Hänelle oli mahdotonta puhua, ellei ollut varustettu häntä vahvemmillä natsoilla.

Pian Hildenin jälkeen vielä yhdet sellaiset kuitenkin saa-

puivat huoneeseen. Ne komeilivat tuoreen luutnantti Eve-liina Koivulan kauluksissa. Kotoisin Suomussalmelta eikä ollut ennen Niinisaloa käynyt Suomessa muualla enempää kuin oli ollut pakko. Ei siksi, että hän olisi ollut kaupunkeja kaihtava korprien kasvatti. Päinvastoin, hän oli tietokoneiden ja sosiaalisen median ekspertti, jonka lomat suuntautuivat aina eurooppalaisiin suurkaupunkeihin. Rooma ja Lontoo vain kiinnostivat ja viehättivät Koivulaa enemmän kuin Helsinki.

Melkein heti Koivulan jälkeen ryhmään liittyi vielä yksi mies: leppoisa, vatsakas ja harvahiuksinen yliluutnantti Pauli Rekola Tykistöprikaatin esikunnasta. Mainittiin usein komentajan oikeaksi kädeksi. Ismo Hilden piti häntä epäsoitilaallisena toimistoupseerina ja Alarakkola turhanpäiväisenä löpöttelijänä, mutta kumpikaan ei tohtinut sanoa sitä ääneen.

– Jaahas, Rekola totesi. – Uusi karja näkyi saapuvan.

– Järkyttävän huonoryhtisiä, Hilden totesi. – Mutta eipä kai muuta voi odottaa nyky-yhteiskunnassa.

– No emmepä sitten ole tarpeettomia heitä kouluttamaan, Pokkala sanoi kuivasti. – Pauli, onko eversti Liukonen tulossa?

– Ei, hän on Porissa reserviläistilaisuudessa. Eikä se uusi väliaikaisväenrikkikään kuulemma tule kuin vasta viikon päästä.

– Kukas hän nyt olikaan?

– Nimeltään Martti Näre. Suoritti täällä asevelvollisuutensa ja oli jonkin aikaa sopimussotilaanakin. Vähän yli parikymppinen raumalainen.

– Mihin sitä täällä oikeastaan tarvitaan? Alarakkola kysyi happamasti. – Olisin ihan hyvin voinut hoitaa ne hommat siihen asti, että paikka täytetään vakituisesti.

– Ihan kelpo kokelas se oli aikanaan, Rekola sanoi.
– Mutta ainakin Kari taisi olla silloin suurimman osan ajasta komennuksella Kajaanissa.

– Ai silloin. Mutta teistä jotkut siis tuntevat hänet? Tai ainakin muistavat?

Alarakkola nyökkäsi myrtyneen näköisenä.

– Kuulin, että Näre oli kadettikurssillaan kärkijoukkoa ja RUK-kurssillaan aikoinaan kolmanneksi paras, Hilden totesi. Hänen sanomanaan tämä ei ollut pelkkää kehua, sillä Alarakkolan tavoin hän väheksyi ”herrojen kouluja” ja varsinaisia upseereja. Niinpä hän lisäsi: – Mutta hänellä ei ole virkakokemusta kentältä. Joten emme vielä tiedä, miten hän selviytyy.

– No, se selviää aikanaan. Joka tapauksessa kaikki välittömästi tarvittavat asianosaiset ovat paikalla, joten viimeistelläänpä nyt ensi viikon koulutusohjelma, Pekkala totesi.

Koivula rykäisi.

– Voisinko kysyä sitä ennen yhdestä asiasta? Etenkin kun se liittyy hiukan tähänkin päivään...

Pekkala kohotti kulmakarvojaan. – Totta kai.

– Ajattelin niitä tekstejä, joita aamulla hangattiin asfaltista ja jotka lopulta piti peittää, kun eivät lähteneet näkyvistä. Onko niistä ilmoitettu poliisille?

Pekkala hymähti itsekseen. Asfalttiin oli yön aikana ilmestynyt maalisuihkeella sutaistu teksti, jossa kehoitettiin olemaan tulematta tappokouluun. Mitä ilmeisimmin se oli tarkoitettu uusien alokkaiden nähtäväksi.

– Mahtaako ilmoittaminen maksaa vaivaa? hän sanoi.
– Tuollaisia tulee ja menee. Lisäksi se oli monta sataa metriä pääportilta, melkein heti tienhaaran jälkeen.

– Minä olen kyllä samaa mieltä kuin luutnantti Koivula, vääpeli Hilden sanoi painokkaasti. – Tällainen asia tulisi

ottaa vakavasti. Meidän täytyy ajatella varuskunnan mainetta. Olemme siitä vastuussa.

– Tuplavartiot ja kameroita tienhaaraanko? Sitäkö te haluatte? Alarakkola kysyi sarkastisesti. – Tuollaiselle ei nyt vain oikein voi mitään. Eikä tässä ole varuskunnan maine tapetilla.

– Niin, eikä se ole noussut puheenaiheeksi vielä sosiaalisessa mediassakaan, kävin niitä hiukan läpi, Koivula lisäsi. – En tarkoittanut, että tämä olisi suuri ongelma. Mutta ehkä poliisin olisi silti hyvä tietää asiasta.

– Tällaisiin pitäisi reagoida riittävän vahvasti, Hilden penäsi vielä, mutta alistui siihen, ettei muilta herunut innostusta.

– Seurataan tilannetta, Pokkala huokaisi. – Mielestäni ei vielä kannata vaivata poliisia tai luulevat meitä hermoheikoiksi. Mutta palaamme tietenkin asiaan, jos aihetta ilmaantuu. Siirrytäänpäs nyt siihen ensi viikon koulutukseen.

Murhaaja iskee kesken sotaharjoitusten.

Upseerin uraa harkitsevan Martti Näreen kunnianhimo ei jää keneltäkään huomaamatta, kun nuori mies saapuu vänrikkinä Niinisalon varuskuntaan. Nopeasti Näre sekoittaa niin alokkaiden, kantahenkilökunnan kuin sotilaskodin naistenkin ajatukset.

Kohta kasarmin arki järkkyy peruuttamattomasti, kun hänet löydetään raa'asti surmattuna metsästä kesken tykistöharjoitusten.

Poliisi joutuu suljetussa ja hierarkisessa armeija-yhteisössä selvittämään, kuka teon takana oli ja mikä veriteon voisi selittää. Tutkinta mutkistuu entisestään, kun kasarmilta löydetään pian jo toinenkin henkirikoksen uhri.

Historian ja politiikan tutkija Vesa Vares yllättää esikoisdekkarillaan. Murhamysteeri kasarmilla kutkuttelee eloon jokaisen intin käyneen armeijamuistot.

ISBN 978-952-382-371-6

Kl. 84.2

**CRIME
TIME**